

Pověst o školní jídelně

Za dávných časů, kdy v malebné Litomyšli stála malá škola, žila ve škole kuchařka. Byla to žena nevrlá, drsných způsobů, a všichni žáci se jí báli. Děti jí říkaly „Teta Rajská“, neboť každý týden vařila jedno a totéž jídlo – rajskou omáčku s masovými kuličkami. Na její rajskou omáčku si stěžoval kde kdo, ale pan řídící, který na školu dohlížel, jí nic neřekl. Prý jí vaří už dlouhá léta a kdo by ji tak jednoduše nahradil?

Avšak ve městě kolovaly o Tetě Rajské temné zvěsti. Sousedé si špitali, že je ve spolku s místním katem. Čas od času prý po večerech chodí do staré katovny na kraji města, kde dříve byli popravováni zločinci. Nikdo nevěděl, co tam dělá, ale povídalo se, že pokaždé, když někoho popravili, zmizelo tělo odsouzence. Jen matné stopy po její přítomnosti zůstávaly kolem katovny.

Jednoho dne, když Teta Rajská připravovala své obvyklé jídlo – rajskou s masovými kuličkami – zřejmě byla roztržitá, a jedna z masových kuliček jí zaskočila v krku. Ať se snažila sebevíc, nemohla ji vykašlat. Zalkla se, spadla do hrnce s rajskou omáčkou a utopila se v ní. Když ji našli, už jí nebylo pomoci. Škola tak ze dne na den zůstala bez kuchařky.

Pan řídící, moudrý muž, vyhlásil, že se hledá nová kuchařka. Docela rychle se přihlásili tři zájemci. První, zkušený muž, s nadšením tvrdil: „Umím vařit rajskou omáčku, a tu nejlepší ve vesnici!“ Ale to už tady bylo, a koho by bavilo jíst stále jen jedno jídlo, byť znamenité?

Druhý zájemce, podsaditý muž s přísným pohledem, prohlásil: „Já vám budu vařit všechno, co chcete, ale odmítám nakupovat v Penny! Nic se mi tam nelíbí.“ To pana řídícího pobavilo, ale vesnice měla jen jeden obchod, a to právě Penny.

Jako třetí se dostavila mladá dívka, krásná jako jarní rozbřesk, která však nakonec přiznala, že vařit neumí. Pan řídící se na ni podíval a v jeho očích se cosi zatřpytilo. „Neumíte vařit?“ zeptal se s úsměvem. „Nevadí, budete učit dějepis.“ Dívka byla jeho tajnou láskou, a tak ji do školy přijal, ačkoliv nikdo nerozuměl, proč zrovna ona bude učit dějepis.

Ale co s vařením? Nakonec přišla manželka pana řídícího. Byla to žena statná, rázná, se srdcem na správném místě. Vařila výtečná jídla – polévky voněly po celé vesnici, omáčky byly jemné a lahodné, a děti jí s radostí podávaly prázdné talíře.

A tak vše skončilo dobře. Pan řídící byl spokojený se svou krásnou učitelkou dějepisu, jeho manželka kuchyni vládla pevnou rukou, a všichni ve škole si pochutnávali na jejích skvělých pokrmech. Slunce nad Litomyšlí zářilo jasněji než kdy dříve a všichni byli šťastní a dobře najedení až do smrti.

Pověst o zlém pánovi a jeho kuchaři

V kraji ležícím mezi hlubokými lesy a zelenými loukami stál nad řekou Loučnou starý zámek. Jeho pán byl znám široko daleko pro svou krutost a chamtivost. Jmenoval se pan Hynek a zvěsti o jeho tyranství se nesly až za hranice litomyšlského panství. Byl nenasytný a zlý. Jeho služebníci, od nejmenšího pacholka až po hlavního správce, žili v neustálém strachu. Nejvíce však trpěl kuchař, neboť pan Hynek měl náruživou zálibu v jídle a každý den od něj žádal stále nové, bohatší a výstřednější pokrmy. Nikdy však nebyl spokojen.

„Tuhle pečení zvorat! Polévka je mdlá a zákusky by nejedl ani pes!“ vykřikoval pán během zámeckých hodů. Beze studu hrubě urážel kuchaře, kterému na ramenou spočívaly těžké ruce strachu. Kuchař i ostatní sluhové byli zoufalí a už pomalu ztráceli naději, že se někdy dočkají lepších dnů.

Jednoho dne, kdy na zámek dopadal chladný podzimní stín, kolem jeho zahrad tiše procházela víla. Víly, stvoření tajemná a laskavá, nejednou bděly nad lidmi a chránily je před nespravedlností. Tato víla, spatřivší utrpení na zámku, se rozhodla zasáhnout.

V přestrojení za prostou dívku zaklepala na těžké zámecké dveře. Otevřel jí pacholek s utrápenou tváří. „Hledám práci,“ pravila víla a pokorně sklonila hlavu. Brzy se její kroky nesly do kuchyně, kde se nabídla jako nová kuchařka. Záhy si ji povolal sám pan Hynek, který, když ji spatřil, okamžitě zahorel chůčem. Její půvabná tvář a jemné způsoby ho velmi okouzly, avšak ona se na něj usmála jen chladně.

„Uvař mi kávu, dívko,“ poručil, netušíc, co ho čeká. Víla se vrátila do kuchyně a připravila silnou kávu. Do šálku však nenápadně přimíchala lektvar z jedovatého bejlí, jehož účinek byl znám jen lesním bytostem.

Když pan Hynek poprvé usrkl, jeho obličej ztuhl. „Co jsi mi to dala pít?“ zakřičel, avšak jeho hlas se třásl, a než stihl povolat pomoc, sesunul se k zemi a jeho duše opustila Hynkovo již notně zchátralé tělo. Zámek se ponořil do ticha, jako by si po dlouholetém útlaku konečně oddechl.

Po Hynkovi zůstaly dvě děti – syn Jan a dcera Anna. Jan, mladý muž, dobrosrdečný a spravedlivý, po otcově smrti zaujal jeho místo. Na rozdíl od něho však vládl svým poddaným moudře a laskavě. Služebnictvo si ho brzy oblíbilo, neboť se k nim choval s úctou, spravedlivě, a celý zámek se proměnil v místo plné radosti a pohody. Pod jeho vládou zámek začal vzkvétat, lidé byli šťastní a spravedlnost vládla v každém koutu panství. Víla, která splnila svůj úkol, se tiše vytratila zpět do lesů, kde zůstala se svými družkami bdít nad osudem těch, kteří to nejvíce potřebovali.

A tak zlo bylo potrestáno, a po dlouhých letech utrpení zavládla na zámku radost a lidé zde opět žili poklidně a spokojeně.